

Schulnachrichten.

Wiadomości szkolne.

A. Lehrverfassung.

In dem Schuljahre vom 11ten Oktober 1846 bis Ende September 1847 wurden folgende Lehrgegenstände abgehandelt:

Prima.

(34 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Oberlehrer Dr. Schneider.

- a) Religionslehre. Itens für die kathol. Schüler: 2 St. die Glaubenslehre. Von dem Dasein, den Vollkommenheiten und der Einheit Gottes, von der heiligen Trinität, von der Schöpfung, Erlösung, von der Person des Erlösers. — Bis zum 1ten Februar c. Religionslehrer Dr. von Prusinowski, von da an der Religionslehrer Brzezinski. — Itens für die evangelischen Schüler: 2 St. Prima, Sekunda, Tertia kombinirt. In einer Stunde wurde das Evangelium des Johannes von Capitel 12 bis zu Ende in der Ursprache gelesen, in der zweiten die 2te Hälfte der Kirchengeschichte vorgetragen. Pastor Werner.
- b) Latein. 8 St. Davon 3 St. Prosaiker und zwar im Wintersemester das 5te Buch der Luculanen von Cic.; im Sommersemester das 7te Buch von Livius. 2 St. Horaz: Oden des 3ten und 4ten Buches mit Auswahl. Die Erklärung der Schriftstellen geschah in lateinischer Sprache. 1 St. Extemporale. 1 St. Correctur der freien Aufsätze. 1 St. Grammatik; nach Zumpt's größerem Handbuch die Syntaxis ornata. Memorirt wurden horazische Oden aus dem 2ten, 3ten und 4ten Buch. Direktor Dziadek.
- c) Griechisch. 6 St. und zwar 3 St. Prosaiker. Im Wint.-Sem. Platon's Phädon I—XXXIX; im Sommersemester Plutarch's Agis. Erklärung lateinisch. 2 St. Dichter: Wintersemester Homer Ilias XX. XXI. Im Som.-Semester Sophocles Philoctet und Hom. Ilias XXIII. Erklärung lateinisch. 1 St. Anfertigung eines Extemp., abwechselnd mit der Beurtheilung der verbesserten Extemp. und der alle 14 Tage gelieferten Exercit. Privat-Lecture: Homer Odyssea. Dr. Schneider.
- d) Hebräisch. Aus der Grammatik: die Lehre vom regelmäßigen und unregelmäßigen Verbo, vom Pronomen und von den Suffixis, die Lehre vom Nomen nach Gesenius. Bei der Erklärung der Psalmen, die zur Uebersetzung gewählt wurden, sind die Schüler mit den Grundlehren der Syntax bekannt gemacht worden. Religionslehrer Brzezinski vom 1. Februar an; vorher Dr. v. Prusinowski.
- e) Polnisch. 1 St. Literaturgeschichte bis zum 16ten Jahrhundert. 1 St. freie Vorträge, Beurtheilung schriftlicher Aufsätze. Die Vorigen.
- f) Deutsch. 3 St. Erklärung Schillerscher Balladen; Vortrag der Literaturgeschichte nach Pischon; freie Vorträge der Schüler und Beurtheilung der alle 4 Wochen gelieferten Aufsätze. Vor Neujahr Oberlehrer Dr. Dgienski, nach Neujahr Oberlehrer Dr. Schneider.
- g) Philosophische Propädeutik. Lehrer wie bei f.
- h) Französisch. 2 St. 1 St. Ideler (Ampère, Lammenais, Staël-Holstein). 1 St. Ablieferung der Exercitia, welche mit Extemp. abwechselten. Vor Neujahr Oberlehrer Dr. Dgienski, nach Neujahr Gymnasial-Lehrer Szulc.

A. Plan Nauk.

W roku szkolnym od 11. Października 1846 do końca Września 1847 wykładane były następujące przedmioty:

Klasa I.

(34 godziny na tydzień.)

Ordynaryusz: Nauczyciel wyższy Dr. Schneider

- a) Religia. 1. dla uczniów katolickich 2 godz. Nauka wiary, o istności, doskonałości i jedności Boga, o trójcy Ś. o stworzeniu, odkupieniu, o osobie Zbawiciela. Do 1go Lutego. b. nauczyciel religii Dr. Prusinowski, odtąd Naucz. religii Brzezinski. 2. Dla uczniów ewangelickich 2 godz. Klasa I. II. III. połączone. W jednej godzinie czytano Ewanielią Jana S. od roz. 12 do końca podług oryginału greckiego, w drugiej wykładano historiją kościelną, Ks. Werner.
- b) Język łaciński. 8 godz. z tych 3 godz. Prozaików; w półroczu zimowem 5ta księgę Tuskulanów przez Cicerona; w półroczu letowem 7mą Ks. Liviusza. 2 godz. Horacjusza; Ody trzeciej i czwartej ks. z wyborem. Wykład pisarzy w łacińskim języku 1 godz. Extemporalia. 1 godz. Poprawa wolnych wypracowań. 1 godz. grammatyka; podług Zumpta większego wydania Syntaxis ornata. Uczono się na pamięć ód Horacjusza z 2. 3 i 4 ks. Dyrektor Dziadek.
- c) Język grecki. 6 godz. z tych 3 godz. prozaików. W półroczu zimowem. Platona Phaedon I. do XXXIX. w półroczu letowem. Plutarcha: Agis. Wykład w łacińskim języku: 2 godz. poetów. -W półroczu zimowem Homera Iliadę XX. XXI. W półroczu letowem: Sophoklesa: Philokteta i Hom. Iliad. XXIII. Wykład łaciński. 1 godz. Extemporalia na przemian z osądzeniem poprawionych extemporalistów i co dwa tygodnie oddawanych Exercitiów. Czytano w domu: Homera. Naucz. wyż. Dr. Schneider.
- d) Język hebrajski. Z Grammatyki; naukę słowie regularnem i nieregularnem, zaimku, o przyrostkach, naukę o Imieniu podług Geseniusza. Przy wykładaniu Psalmów; które tłomaczono, obznajmieni zostali uczniowie z regułami głównymi składni, Naucz. religii Brzezinski od 1 Lutego. r. b. Przed nim Dr. Prusinowski.
- e) Język polski. 1 godz. Historia literatury aż do szesnastego wieku. Wolne wypracowania, osądzenie piśmiennych wypracowań. Naucz. religii Brzezinski.
- f) Język niemiecki. 3 godz. Wykład ballad Szyllera; Historia literatury podług Pizona; wolne rozprawy uczniów i osądzenie, co 4 tygodnie oddawanych wypracowań piśmiennych. Przed Nowym rokiem Naucz. wyż. Dr. Ogienski, potem Naucz. wyż. Dr. Schneider.
- g) Filozofia. 1 godz. Loika. Naucz. ci sami.
- h) Język francuzki. 2 godz. Z tych 1 godz. Idelera (Ampère, Lamennais, Stael—Holstein) 1 godz. Ćwiczenia, na przemian z extemporaliami. Przed nowym rokiem Naucz. wyż. Dr. Ogienski, potem Naucz. rzeczyw. Szulc.

- i) Mathematik. 4 St. 2 St. Arithmetik: Wiederholung aller früheren Kurse. Unbestimmte Gleichungen; Exponential-Gleichungen, Renten-Rechnung. Combinationen und Permutationen. 2 St. Geometrie: Kurze Wiederholung der Planimetrie und Trigonometrie. Stereometrie nach Brettner's Handbüchern. Oberlehrer Dr. Piegsa.
- k) Physik. 2 St. Die Ponderabilien, nach Brettner's Leitfaden der Physik. Oberlehrer Dr. Piegsa.
- l) Geschichte. 2 St. Geschichte des Mittelalters von 476—1517, nach Welser. Wiederholung der griechischen, römischen und brandenburgischen Geschichte. Oberlehrer Petersek.

Secunda.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Oberlehrer Dr. Ogienski bis Neujahr c.; von da ab Oberlehrer Dr. Piegsa.

- a) Religionslehre. Itens für die katholischen Schüler: 2 St. Lesen der Apostelgeschichte in der Originalsprache. Dr. v. Prusimowski bis zum 1. Februar; später Religionslehrer Brzezinski. Itens für die evangel. Schüler: Pastor Werner. Siehe diesen Gegenstand bei Prima.
- b) Latein. 8 St. Davon 3 St. Profaißer. Im Winter-Semester: Cicero pro Archia poeta und in Catilinam or. I. Im Sommer-Sem. Livius II. 3 St. Stil, davon eine Stunde Anfertigung eines Extemp.; in der zweiten Stunde Beurtheilung der Extemp. und der alle 2 Wochen gelieferten Exercit.; in der 3ten Woche Wiederholung der Syntar und Erklärung der Syntaxis ornata, nach Zumpt. Auswendig wurde die Rede pro Archia gelernt. Privatlektüre: Caesar B. G. Oberlehrer Dr. Schneider. Seit Neujahr 2 St. Virgil Aeneis. Itens und 2tes Buch. Direktor.
- c) Griechisch. 6 St. 3 St. Profaißer. Xenophon Cyrop. II. III.; 1 St. Anfertigung eines Extemp. abwechselnd mit der Lektur der alle 2 Wochen eingehändigten Exercit. Oberlehrer Dr. Schneider. 2 St. Dichter. Homer Odyssea IX. 1—130, bis Neujahr derselbe. Nach Neujahr: Direktor Dziadek 9tes, 10tes und 11tes Buch der Odyssea, mit besonderer Rücksicht auf den epischen Dialect.
- d) Polnisch. 2 St. Aus Dr. Gegielski's Nauka poezyi die lyrische und dramatische Poesie Einiges aus der Rhetorik; Lesen klassischer Schriftsteller; freie Vorträge und schriftliche Arbeiten. Gymnas.-Lehrer v. Lutomski.
- e) Hebräisch. 2 St. Etymologie und die Lehre vom regelmäßigen und unregelmäßigen Verbo, nach Gesenius. Uebersetzen entsprechender Stücke nach Maurer. Lehrer wie bei a.
- f) Deutsch. 3 St. 1 St. Grammatik nach Heyse; Interpunktion, Satzverhältnislehre, Verslehre. Auslegung einiger Balladen von Schiller und Uhland und des Schillerschen Drama's: Jungfrau von Orleans. Mündliche Beurtheilung der alle 4 Wochen gelieferten Aufsätze. Bis Neujahr Oberlehrer Dr. Ogienski, später Gymnas.-Lehrer Molinski.
- g) Französisch. 2 St. 1 St. Ideler (Pouqueville, Ampère, Ségur d. Aeltere.). 1 St. Ablieferung der mit den Extemp. wöchentlich wechselnden Exercitien. Vor Neujahr Oberlehrer Dr. Ogienski; nach Neujahr Gymnas.-Lehrer Szulc.
- h) Mathematik. 3 St. a) Arithmetik: Wiederholung der frühern Kurse. Potenzen mit positiven und negativen gebrochenen Exponenten; Logarithmen. Gleichungen vom 2ten Grade; arithmetische und geometrische Reihen. b) Geometrie: Wiederholung und Vervollständigung der Planimetrie; Trigonometrie. Oberlehrer Dr. Piegsa.

- i) **Matematyka.** 4 godz. 2 godz. Arytmetyka; powtórzenie wszystkiego, co było w klasach poprzednich; równania niepewne; równania wykładnikowe, rachunki rentów; Kombinacje i permutacje. 2 godz. **Jeometria.** Powtórzono w krótkości Planimetrię i Trygonometrię; Stereometria podług Brettnera ks. Naucz. wyż. Dr. Piegsa.
- k) **Fizyka.** 2 godz. Ponderabilie. Podług Dr. Brettnera ks. fizyki Naucz. wyż. Dr. Piegsa.
- l) **Historya.** 2 godz. **Historya średniego wieku** od 476—1517 podług Weltera. Powtórzenie greckiej, rzymskiej i brandeburskiej historii. Naucz. wyż. Peterek.

Klasa II.

(32 godz. na tydzień.)

Ordynaryusz: Naucz. wyż. Dr. Ogienski do nowego roku; potem Naucz. wyż. Dr. Piegsa.

- a) **Religia.** 1wsze dla uczniów katolickich. 2 godz. Czytano historią Apostołów w originale. Dr. Prusinowski aż do 1 Lutego, potem Naucz. religii Brzezinski. 2gie dla uczniów ewangelickich. Ks. Werner. Zobacz przy kl. I.
- b) **Język łaciński.** 8 godz. Z tych 3 godz. Prozaików. W półroczu zimowem Cicero pro Archia poeta i in Catilinam or. I. W półroczu latowem. Liviusza II. 3 godz. Stylu; z tych 1 godz. Extemporalia, druga osądzenie tychże extemporalii i co dwa tygodnie oddawanych ćwiczeń w godzinie trzeciej powtórzenie; składni i wykład Syntaxis ornata podług Zumpta. Uczono się na pamięć mowy. Pro Archia poeta. Czytano w domu Caesara. Naucz. wyż. Dr. Schneider. Od Nowego roku 2 godz. Virgiliusza Aeneis I. II. Ks. Dyrektor.
- c) **Język grecki.** 6 godz. 3 godz. prozaików: Xenofon Cyrop. II. III. 1 godz. Extemporalia na przemian z osądzeniem co dwa tygodnie oddawanych ćwiczeń. Naucz. wyż. Dr. Schneider. 2 godz. Poetów. Hom. Odyss. IX. 1—130 do Nowego roku ten sam. Potem Dyrektor Dziadek 9, 10, 11 ks. Odyssei z szczególną uwagą na dyalekt epiczny.
- d) **Język polski.** 2 godz. Z Cegielskiego Nauki poezyi, poezją liryczną i dramatyczną, Niektóre rzeczy z retoryki, czytanie pisarzy klasycznych, wolne rozprawy i osądzenie piśmiennych wypracowań Naucz. rzezyw. Lutomski.
- e) **Język hebrajski.** Etymologią i naukę o regularnem i nieregularnem słowie podług Geseniusza. Tłómaczenie odpowiednie podług Maurera. zob. pod. a.
- f) **Język niemiecki.** 3 godz. 1. godz. Grammatyka podług Heizego: Znaki pisarskie, spójniki, metryka; Wykład kilku Ballad Szyllera i Uhlanda i dramatu Szyllera; Dziewica Orleańska, Osądzenie co cztery tygodnie oddawanych wypracowań piśmiennych. Do Now. roku Naucz. wyż. Dr. Ogienski potem Naucz. rzezyw. Molinski.
- g) **Język francuzki.** 2 godz. 1 godz. Ideler (Pouqueville, Ampère, Ségur starszy) 1 godz. poprawa extemporaliiów i exercitiów. Przed Nowym rokiem Naucz. wyż. Dr. Ogienski. potem Naucz. rzezyw. Szule.
- h) **Matematyka.** 3 godz. a) Arytmetyka. Powtórzenie dawniejszych kursów. Potęgi z pozytywnemi i negatywnemi łamanemi wykładnikami, logarytmy. Równania drugiego stopnia, arytmetyczne i geometryczne progressye. b) Geometria. Powtórzenie i uzupełnienie planimetrii; trygonometria. Naucz. wyż. Dr. Piegsa.

- i) Physik. 1 St. Die ersten 4 Abschnitte aus dem Brettner'schen Leitfaden der Physik. Oberlehrer Dr. Piegsa.
- k) Geschichte und Geographie. 3 St. 2 St. Geschichte der Reiche nach Alexanders Tode; römische Geschichte nach Fiedler. 1 St. alte Geographie Europa's, verbunden mit der Wiederholung der neuen Geographie Europa's. Oberlehrer Peterek.

Tertia.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Oberlehrer Peterek.

- a) Religionslehre. 2 St. Itens für die kathol. Schüler: das Leben Jesu nach der Anleitung einer distirten Evangelienharmonie. Itens für die evangelischen Schüler cf. diesen Gegenstand bei Prima.
- b) Latein. 8 St. Davon 3 St. Caesar de bello gallico I. B. cp. 30 bis Ende. 2tes und 3tes Buch übersezt und erklärt. 12 cp. wurden memorirt. 2 St. Grammatik nach Zumpt. Wiederholung einzelner Abschnitte aus der Etymologie. Die Casuslehre und besonders die Syntar des Verbuns. Zugleich wurde aus Grotens Materialien (2. Curfus 1. Heft) übersezt von S. 22—31. 1 St. Exercit. und Extemporal. Bis Weihnachten 2 St. Dvid's Metamorphosen Buch III. 1—100 die Lehre vom heroischen Hexameter. Oberlehrer Peterek. Nach Neujahr: 2 St. Direktor Dziabek. Dvid's Metamorph.: auserlesene Stellen des 3ten und 4ten Buches. Dabei Einübung der Quantitätsregeln.
- c) Griechisch. 6 St. Davon von Weihnachten ab 3 St. Xenoph. Anabaf. III., dabei Grammatik nach Buttman, die Etymologie und Wortbildung. 1 St. Extemp. und alle 14 Tage ein Exercit. 2 St. aus Homer Odyssea das 2te Buch übersezt. Zuerst Uebung im Lesen und die Abweichung des epischen Dialekts vom attischen erklärt. Oberlehrer Peterek.
- d) Polnisch. 2 St. Satz- und Interpunktionslehre nach Muczowski. Lectüre klassischer Musterstücke; mündliche Vorträge und schriftliche Arbeiten. Gymnas.-Lehrer von Lutowski.
- e) Deutsch. 3 St. Übersetzen der Wypisy polskie in's Deutsche. 1 St. ausgewählte poetische und prosaische Stücke aus Schweminski's Lehrbuch. 1 St. Grammatik nach Heyse. Wiederholung der Formenlehre, Wortbildung, Wortstellung. Syntar der Zeiten und Arten. Alle 3 Wochen eine freie Arbeit. Vor Neujahr Oberlehrer Dr. Dgienski. Nach Neujahr Gymnasial-Lehrer Molinski.
- f) Französisch. 2 St. Grammatik nach Hermann bis zu den unregelmäßigen Zeitwörtern. Übersetzen aus Hermann's Lesebuch S. 249 bis 267. Schriftliche Uebungen aus dem Deutschen in's Französische. Vor Neujahr Oberlehr. Dr. Dgienski; nach Neujahr Gymn.-Lehrer Pampuch.
- g) Mathematik. 4 St. 2 St. Arithmetik: Potenzen mit positiven und negativen ganzen Exponenten. Quadrat- und Kubikwurzeln. Gleichungen des ersten Grades. 2 St. Geometrie: die ganze Planimetrie der Hauptsache nach Dr. Brettner's Lesebuch. Oberlehrer Dr. Piegsa.
- h) Naturgeschichte. 2 St. Winter-Semest.: Mineralogie nach Glocker. Sommer-Sem.: Botanik nach eigenem Leitfaden, verbunden mit botanischen Excursionen. Gymnasial-Lehrer Pampuch.

- i) Fizyka. 1. godz. Pierwsze cztery oddziały z książki Dr. Brettnera. Naucz. wyż. Dr. Piegsa.
- k) Historia i Geografia. 3 godz. 2 godz. Historia państw po Alexandra śmierci, historia rzymska podług Fiedlera. 1 godz. Starożytna Geografia Europy połączona z powtórzeniem nowej Geografii Europy. Naucz. wyż. Peterek.

Klasa III.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynaryusz Naucz. wyż. Peterek.

- a) Religia. 1. godz. 1) dla uczniów katolickich. Życie Chrystusa podług dyktowanej Harmonii ewangelii. 2. dla uczniów ewangelickich zob. pod. Kl. I.
- b) Język łaciński. 8 godz. Z tych 3 godz. Caesar de bello gall I. Ks. roz. 30 aż do końca, 2 i 3 ks. tłumaczono i wyjaśniono. 12 roz. nauczono się na pamięć. 2 godz. Grammatyka podług Zumpta. Powtórzenie niektórych rozdziałów z etymologii. Nauka o przypadkach a mianowicie składnią słowa. Przytem tłumaczono z Grotfenda Materialów (2 Kurs 1. zeszyt) od § 21—13. 1 godz. Exercitia i Extemp. Aż do Bożego Narodzenia 2 godz. Ovid Matamorph. Ks. III. 1—100. Nauka o hexametrze heroicznym. Naucz. wyż. Peterek; po Nowym roku 2 godz. Dir. Dziadek. Ovida Matamorph. Dobrane miejsca z trzeciej i czwartej ks. Przytem wprawa reguł iloczasu.
- c) Język grecki. 6 godz. Z tych od Bożego Narodzenia 3 godz. Xenoph. Anab. III, przytem grammatyka podług Buttmana; Etymologia. 1 godz. extemp. i co 2 tygodnie ćwiczenie. 2 godz. Z Hom. Odyss. 2 ks. tłumaczono. Najprzód wprawiano się w czytanie i rozróżniano epiczny dyalekt od attyckiego. Naucz. wyż. Peterek.
- d) Język polski. 2 godz. Nauka o znakach pisarskich i o zdaniu podług Muczko-wskiego; czytanie wzorowych dzieł, wolne wykłady i piśmienne wypracowania. Naucz. rzeczzyw. Lutomski.
- e) Język niemiecki. 3 godz. Tłumaczenie z wypisów polskich na język niemiecki 1 godz. Wybrane poetyczne i prozaiczne ustępy z Szwemińskiego. 1 godz. Grammatyka podług Hejzego: Powtórzenie etymologii, szyk wyrazów. Składnia czasów i trybów. Co 3 tygodnie wolne wypracowanie. Przed nowym rokiem Naucz. wyż. Dr. Ogienski potem Naucz. rzeczzyw. Molinski.
- f) Język francuzki. 2 godz. Grammatyka podług Herrmanna, aż do słów nieregularnych. Tłumaczenie z Hermanna Ks. Str. 249—267. Cwiczenia piśmienne z Niemieckiego na francuzkie przed Nowym rokiem Naucz. wyż. Dr. Ogienski, potem Naucz. rzeczzyw. Pampuch.
- g) Matematyka. 4 godz. 2 godziny Arytmetyka. Potęgi z pozytywnemi i negatywnemi całemi wykładnikami. Pierwiastki kwadratowe i kubiczne. Równania 1go stopnia 2 godz. Geometrya, Planimetrya w głównych zarysach. Księg. Dr. Brettnera. Naucz. wyż. Dr. Piegsa.
- h) Historia naturalna. 2 godz. W półroczu zimowem. Mineralogia podług Glockera. W półroczu latowem: Botanika podług własnego rysu, połączona z exkursyami botanicznemi, Naucz. rzeczzyw. Pampuch.

- i) Geschichte und Geographie. 3 St. 1 St. Geographie Asiens, Afrika's, Amerika's und Australiens, nach Volger's Lehrbuch. 2 St. Geschichte des Mittelalters und der neueren Zeit nach Welser. Oberlehrer Petersek.

Quarta.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Gymnas.-Lehrer von Lutomski.

- a) Religionslehre. Itens für die katholischen Schüler: 2 St. Wiederholung der Lehre von der Kirche; dann von den Sacramenten nach Dntrup. Vor dem 1ten Februar Dr. v. Prusinowski, später Religionslehrer Brzesinski. Itens für die evangelischen Schüler: 2 St. im W. S. wurde die christliche Glaubenslehre nach dem apostol. Glaubensbekenntnisse durchgenommen; im S. S. die christliche Sittenlehre, indem zugleich die Bergpredigt Jesu von den Schülern gelesen und memorirt wurde, vorgetragen. Pastor Werner.
- b) Latein. 8 St. Wiederholung des etymologischen Theils; die Casuslehre, verbunden mit practischen Uebungen nach Benecke's Lehrbuch Corn. Nep. Dion, Iphicrates, Chahrias, Timotheus; Extemp. und Memorirübungen. Gymnasial-Lehrer v. Lutomski.
- c) Griechisch. 5 St. Grammatik nach Buttman: die Formenlehre bis zu den Verbis auf $\mu\epsilon$ (cercl.) verbunden mit Uebersetzen entsprechender Beispiele aus Terrykowsk's Lesebuch. Exerc. abwechselnd mit Extemp. Gymnasial-Lehrer Molinski.
- d) Polnisch. 2 St. Buchstabenwandlung und Orthographie nach Muczkowski-Podstoli; schriftliche Arbeiten. Der Ordinarius.
- e) Deutsch. 5 St. 1 St. Declamirübungen und Nacherzählen. 2 St. Grammatik. (Wortfolge, Wortbildungslehre, Syntar.) 1 St. Exerc. und Extemp. 1 St. Uebersetzen aus Poplinski's Wypisy. Pag. 82 — 93. Gymnasial-Lehrer Szulc.
- f) Mathematik. 4 St. Arithmetik. 2 St. Wiederholung des Cursus von Quinta; die 4 Species mit Buchstaben. 2 St. Geometrie=Congruenz, Parallelität und Gleichheit nach Brettnner. Oberlehrer Dr. Piegsa.
- g) Geographie und Geschichte. 4 St. 2 St. Alte Geschichte nach Welser. 2 St. Geographie Europa's nach Volger. Gymnasial-Lehrer Szulc.
- h) Naturgeschichte. 2 St. Im Winter=Semester systematische Eintheilung der Thiere nach dem künstlichen und natürlichen System; Beschreibung der höheren Thiere nach Oken und Burmeister. Im Sommer=Semester: Botanik nach eigenem Leitfaden. Gymnasiallehrer Pampuch.

Quinta.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Gymnas.-Lehrer Pampuch.

- a) Religionslehre. Itens für die katholischen Schüler: 2 St. 1 St. biblische Geschichte des neuen Testaments nach Lye. 1 St. Glaubenslehre; von der Erlösung, Gnade, und Kirche nach Dntrup. Lehrer wie in Quarta. Itens für die evangelischen Schüler: Quarta, Sexta und Septima combinirt. 2 St. Im Winter=Semester wurden die drei letzten Hauptstücke des

- i) **Historia i Geografia.** 3 godz. 1 godz. Geografia Azji, Afryki, Ameryki, i Australii podług Volgera. 2 godz. Historia wieku średniego i nowszego czasu podług Weltera, Naucz. wyż. Peterek.

Klasa IV.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynaryusz Naucz. rzeczyw. Lutomski.

- a) **Religia.** 1) dla uczniów katolickich 2 godz. Powtórzenie nauki o kościele; potem sakramentów podług Ontrupa. Przed 1szym Lutym Dr. Prusinowski, potem naucz. religii Brzezinski. 2) dla uczniów ewangelickich 2 godz. W półroczu zimowym przechodzą naukę wiary chrześcijańską podług apostołskiego wyznania; w półroczu letnim, nauka moralna chrześcijańska, a zarazem czytano i nauczono się na pamięć kazania na górze ol. Ks. Werner.
- b) **Język łaciński.** 8 godz. Powtórzenie etymologii; nauka o przypadkach, połączona z praktycznymi ćwiczeniami podług Benekiego: — Cornelius nepos: Dion, Chabrias, Iphierates, Timotheus; extemp. i ćwiczenia pamięciowe, Naucz. rzeczyw. Lutomski.
- c) **Język grecki.** 5 godz. Grammatyka podług Buttmana: Etymologia aż do słów na μ (excl) połączona z tłumaczeniem odpowiednich przykładów z Jerzykowskiego ks. Exerc: połączone z extemp. Naucz. rzeczyw. Molinski.
- d) **Język polski.** 2 godz. Zamiana głosek i ortografia podług Muczkowskiego; Podstoli, piśmienne wypracowania, Ordynaryusz.
- e) **Język niemiecki.** 5 godz. 1 godz. Ćwiczenia deklamacyjne i opowiadanie czytanych powieści. 2 godz. grammatyka (szyk wyrazów, tworzenie wyrazów, składnia) 1 godz. Exercit. i Extemp. 1 godz. Tłumaczenie z Poplinskiego Wypisów str. 82—93. Naucz. rzeczyw. Szulc.
- f) **Matematyka.** 4 godz. Arytmetyka 2 godz. Powtórzenie Kursu klasy V. Cztery działania z literami. 2 godz. Jeometria: O przystawianiu, równoległości i równości podług Brettnera Naucz. wyż. Dr. Piegsa.
- g) **Geografia i Historia.** 4 godz. 2 godz. Starożytna historia podług Weltera. 2 godz. Geografia Europy podług Volgera Naucz. rzeczyw. Szulc.
- h) **Historia naturalna.** 2 godz. W półroczu zimowym. Podział zwierząt podług kunsztownego i naturalnego systemu; Opis zwierząt wyższych podług Okena i Burmeistra. W półroczu letnim: Botanika podług własnego rysu. Naucz. rzeczyw. Pampuch.

Klasa V.

(31 godz. na tydzień.)

Ordynaryusz Naucz. rzeczyw. Pampuch.

- a) **Religia.** 1) dla uczniów katolickich 2 godz. 1 godz. historia biblijna nowego testamentu podług Tyca. 1 godz. Nauka wiary; o odkupieniu, łasce i kościele podług Ontrupa. Naucz. religii Brzezinski 2) dla uczniów ewangelickich: kl. V, VI i VII, połączone 2 godz. W półroczu zimowym przechodzą trzy ostatnie artykuły kate-

- Luther's Katechismus durchgenommen und viele Bibelsprüche von den Schülern memorirt. Während der Fastenzeit wurde die Leidensgeschichte Jesu erzählt. Im Sommer-Semester lasen die Schüler das Evangelium des Lucas und lernten einzelne Abschnitte desselben auswendig. Pastor Werner.
- b) Latein. 9 St. Davon 4 St. Wiederholung des Pensum's von Serta; die unregelm. Zeitwörter, die Lehre vom Satze. 3 St. Uebersetzen aus dem Lat. ins Deutsche und Polnische und aus dem Polnischen ins Deutsche und Latein, nach Poplinski's Uebungsbuche. W. S. Extemp. wöchentlich abwechselnd mit Exercit. 1 St. Memorirübungen. Dr. Ordinarius.
- c) Polnisch. 2 St. Wiederholung des Pensum's von Serta, vom Verbum und den Kasusregeln nach Dr. Szostakowski's Gratk. Sprach- und Declamirübungen. Schriftliche Uebungen. Gymnasial-Lehrer v. Lutomski.
- d) Deutsch. 5 St. 1 St. Grammatik: Wiederholung und Vervollständigung der ganzen Etymologie, Hauptregeln der Syntax. 3 St. Uebersetzen aus dem Polnischen ins Deutsche aus Poplinski's Wypisy; aus dem Deutschen ins Polnische, aus dem Iten Theil der Auswahl. 1 St. Exerc. und Extemp. abwechselnd. Gymnasial-Lehrer Molinski.
- e) Rechnen. 4 St. Wiederholung des Kursus von Serta. Die Decimalbrüche (bei der Multiplicat. und Division derselben wurde auf die abgekürzte Methode gelehrt; bürgerliche Rechnungen nach Brettner. Oberlehrer Dr. Piegsa.
- f) Geographie und Geschichte. 3 St. 1 St. Biographien aus Poplinski's Handbuche. 2 St. Geographie von Asien, Africa, America und Australien nach Jerzykowski. Gymnasial-Lehrer Szulc.
- g) Naturgeschichte. 2 St. Vergleichende Naturgeschichte der einzelnen Thierklassen nach inneren und äußeren Merkmalen. Beschreibung einzelner Gattungen der höheren Thiere und Vergleichung der Species, unter einander nach Lenz und Den. Der Ordinarius.
- h) Kalligraphie. 2 St. nach Vorlegeblättern. Hilfslehrer Kefner.
- i) Gesang. 2 St. Uebungen im treffen der Töne; zwei- und dreistimmige Lieder. Der Vorige.

Sexta.

(31 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Gymnas.-Lehrer Molinski.

- a) Religionslehre. Itens für die katholischen Schüler: 2 St. 1 St. biblische Geschichte des alten Testaments nach Lye. 1 St. Glaubenslehre: Vom Dasein und den Vollkommenheiten Gottes, von der Schöpfung nach Dntrup. Lehrer cf. bei Quinta. Itens für die evangelischen Schüler: cf. diesen Ggst. bei Quinta.
- b) Latein. 8 St. 3 St. Grammatik nach Poplinski: Bedeutung der Redetheile; Abwandlung des Nomens, Verbum's; allgemeine u. besondere Geschlechtsregeln; Rection der Präpositionen. 4 Stunden Uebersetzen aus dem Lehrbuche von Poplinski. 1 Stunde Exerc. abwechselnd mit Extemp. Der Ordinarius.
- c) Polnisch. 2 St. 1 Stunde Grammatik, nach Dr. Szostakowski's Lehrbuch bis zum Verbum. 1 St. Lesen aus Poplinski's Wypisy. Sprach- und Declamirübungen. Schriftliche Arbeiten. Gymnasial-Lehrer v. Lutomski.

- chismu luter. i uczono się na pamięć wielu miejsc pisma Śt. Podczas Zapustu opowiadano historią cierpień Chrystusowych. W półroczu latowem czytali uczniowie Ewanielią Śt. Łukasza i nauczyli się pojedynczych oddziałów na pamięć, Ks. Werner.
- b) Język łaciński. 9 godz. Z tych 4 godz. Powtórzenie tego, co było w kl. poprzedzającej; słowa nieregularne, nauka o zdaniu. 3 godz. Tłumaczono z łacińskiego na polskie i niemieckie i odwrotnie podług Poplińskiego ks. 1 godz. Extemp. na przemian z exercit. 1 godz. Uczono się na pamięć przykładów Naucz. rzeczyww. Pampuch.
- c) Język polski. 2 godz. Powtórzenie tego, co było w kl. VI, o słowie i regułach przypadkowych podług Dr. Szostakowskiego Grammatyki. Ćwiczenia we wysłowieniu się i deklamacyi. Ćwiczenia piśmienne Naucz. rzeczyww. Lutomski.
- d) Język niemiecki. 5 godz. 1 godz. Grammatyka. Powtórzenie i uzupełnienie Etymologii. Reguły główne składni. 3 godz. Tłumaczenie z polskiego na niemieckie z Wypisów Poplińskiego; z niemieckiego na polskie z części I. Luśwałf 1 godz. Exerc. i Extemp. Naucz. rzeczyww. Molinski.
- e) Rachunki. 4 godz. Powtórzenie kursu kl. poprzedniej; ułamki dziesiętne (przy mnożeniu i dzieleniu używano także sposobu skróconego.) Rachunki praktyczne podług Brettnera. Naucz. wyż. Piegsa.
- f) Jeografia i historia. 3 godz. 1 godz. Życiopisy z Poplińskiego Ks. 2 godz. Jeografia. Azyi, Afryki, Ameryki i Australii podług Jerzykowskiego. Naucz. rzeczyww. Szulc.
- g) Historia naturalna. 2 godz. Historia naturalna porównawcza pojedynczych klas zwierząt podług wewnętrznych i zewnętrznych znaków. Opis pojedynczych rodzajów zwierząt wyższych i porównanie gatunków pomiędzy sobą podług Lenza i Okena. Ordynaryusz.
- h) Kalligrafia. 2 godz. podług wzorów. Naucz. pomoc. Kessner.
- i) Śpiewanie. 2 godz. Ćwiczenia w trafianiu tonów; dwu i trzy głosowe pieśni. Naucz. pom. Kessner.

Klasa VI.

(31 godzina na tydzień.)

Ordynaryusz Naucz. rzeczyww. Molinski.

- a) Religia. Dla uczniów katolickich 2 godz. 1 godz. Historia biblijna St. Test. podług Tyca. 1 godz. Nauka wiary: O istności i doskonałości Boga, o stworzeniu podług Ontrupa Naucz. religii Brzezinski. 2) dla uczniów ewangelickich zob. pod kl. V
- b) Język łaciński. 8 godz. 3 godz. Grammatyka podług Poplińskiego: Znaczenie części mowy; odmiana Imienia i słowa, ogólne i szczególne reguły rodzajowe, rząd przedimków 4 godz. Tłumaczenie z ks. Poplińskiego 1 godz. Exerc. na prze- z extemp. Ordynaryusz.
- c) Język polski. 2 godz. 1 godz. Grammatyka podług Dr. Szostakowskiego, aż do słowa. 1 godz. Czytanie z Poplińskiego Wypisów; Ćwiczenia we wysłowieniu się i deklamacye. Ćwiczenia piśmienne. Naucz. rzeczyww. Lutomski.

- d) Deutsch. 6 St. 1 St. Grammatik. Die Lehre von den Redetheilen nach Trojanski. 2 St. Lesen, Wiedererzählen des Gelesenen in deutscher und polnischer Sprache, verbunden mit grammatischen Erklärungen aus Poplinski's Auswahl 1. Theil. 2 Stunden Uebersetzen aus dem Polnischen ins Deutsche nach Poplinski, verbunden mit Grammatik. 1 Stunde Exerc. Extemp. abwechselnd. Gymnasial-Lehrer Zimmermann.
- e) Rechnen. 4 Stunden. Die ersten einfachen Rechnungsarten mit benannten und unbenannten Zahlen, die vier Species im Bruchrechnen, die einfache Regeldetri, Uebungen im Kopfrechnen. Häusliche Arbeiten von Stunde zu Stunde; nach Dr. Brettner's bürgerlichen Rechnungen. Gymnasial-Lehrer Zimmermann.
- f) Naturgeschichte. 2 St. Unterscheidung der Wirbelthiere von den wirbellosen Thieren und Beschreibung einzelner Thierarten ohne Befolgung irgend eines Systems nach Lenz. Gymnasial-Lehrer Pampuch.
- g) Geographie und Geschichte. 3 St. 2 St. Geographie: die wichtigsten Vorbegriffe aus der mathematischen und physischen Geographie; Uebersicht der fünf Erdtheile, mit besonderer Rücksicht auf die politische Eintheilung von Europa. 1 Stunde Geschichte. Lebensbeschreibungen geschichtlich wichtiger Männer. Gymnasial-Lehrer Pampuch.
- h) Kalligraphie. 2 Stunden. Nach eigener Handschrift und nach Vorlegeblättern. Hilfs-Lehrer Kefner.
- i) Gesang. 2 Stunden. Uebungen im Treffen der Töne; zweistimmige Lieder. Hilfs-Lehrer Kefner.

Septima.

Vorbereitungs-Klasse. (26 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Gymnas.-Lehrer Zimmermann.

- a) Religionslehre. Itens für die katholischen Schüler 2. Stunden. 1 St. biblische Geschichte des Alten Testaments bis auf Moses, nach Kabbath. 1 Stunde Katechismus, nach dem Sulmer Diöcesan Katechismus. Lehr. ek. bei Quarta. Itens für die evangelischen Schüler: siehe diesen Gegenstand bei Quinta.
- b) Latein. 2 Stunden Grammatik, (Declination des Subst. Adjec. Pron. das Verbum sum.) und dahin einschlagende schriftliche Uebungen. Gymnasial-Lehrer Szulc.
- c) Polnisch. 5 Stunden. 1 St. Deklamirübungen. 2 Stunden Lesen und Erzählen. 1 Stunde Grammatik. 1 St. orthogr. Uebung. Der Borige.
- d) Deutsch. 6 St. 3 Stunden Lesen, verbunden mit grammatischen Uebungen nach Poplinski's Auswahl. I. Theil. 2 Stunden Uebersetzen aus dem Polnischen in's Deutsche und umgekehrt nebst orthogr. Uebungen nach Poplinski's Elementarbuch. 1 Stunde Exercitien und Extemporalien abwechselnd. Der Ordinarius.
- e) Rechnen. 4 Stunden. Richtiges Schreiben und Aussprechen der Zahlen, die vier Species in ganzen benannten und unbenannten Zahlen. Häusliche Arbeiten der Schüler von Stunde zu Stunde. Nach Dr. Brettner's bürgerlichen Rechnungen. Gymnasial-Lehrer Zimmermann.
- f) Naturgeschichte. 1 Stunde Beschreibung der gezähmten Thiere. Gymnasial-Lehrer Pampuch.
- g) Geographie. 1 Stunde Allg. Uebersicht Europa's. Eintheilung des preuß. Staates und des Großherzogthums Posen speciell. Gymnasial-Lehrer Pampuch.
- h) Kalligraphie. 3 Stunden nach eigener Handschrift. Hilfslehrer Kefner.
- i) Gesang. 2 Stunden. Einübung der Kirchengesänge und einstimmige Lieder. Der Borige.

- d) Język niemiecki. 6 godz. 1 godz. grammatyka: Nauka o częściach mowy podług Trojańskiego. 2 godz. czytanie, opowiadanie czytanego w polskim i niemieckim języku połączone z objaśnieniem grammatycznym z Poplinskiego I. 2 godz. tłumaczenie z polskiego na niemieckie podług Poplinskiego połączone z grammatyką. 1 godz. exercit. i extemp. na przemian. Naucz. gimn. Zimmermann.
- e) Rachunki. 4. godz. Cztery pierwsze działania z oznaczonymi i nieoznaczonymi liczbami, ułamki, reguła trzech; rachunki pamięciowe podług Dr. Brettnera Naucz. gim. Zimmermann.
- f) Historia naturalna. 2 godz. Rozróżnianie zwierząt pacierzowych i opis pojedynczych gatunków zwierząt nietrzymając się pewnego systematu podług Lenza. Naucz. rzeczyw. Pampuch.
- g) Jeografia i Historia. 3 godz. 2 godz. Jeografia: Najglówniejsze rzeczy z Jeografii fizycznej i matematycznej; przegląd pięciu części świata ze szczególnym względem na podział polityczny Europy. 1 godz. Historia. Życiopisy historyczne znakomitych mężów. Naucz. rzeczyw. Pampuch.
- h) Kalligrafia. 2 godz. podług własnego charakteru i wzorów. Naucz. pomoc. Kessner.
- i) Śpiewanie. 2 godz. Ćwiczenia w trafianiu tónów; dwugłosowe śpiewy. Ten sam.

Klasa VII.

(26 godzin na tydzień.)

Ordynaryusz Naucz. gimn. Zimmermann.

- a) Religia. 1) dla uczniów katolickich 2 godz. 1 godz. Historia biblijna St. Test. aż do Mojżesza podług Kabata. 1 godz. katechizm podług chełmickiego katechizmu. Naucz. rel. Brzezinski. 2) dla uczniów ewangelickich. Zob. kl. V.
- b) Język łaciński. 2 godz. grammatyka (deklinacya, rzeczownika, przymiotnika, zaimka i słowa sum i stosowne do tego ćwiczenia piśmienne. Naucz. rzeczyw. Szulc.
- c) Język polski. 5 godz. 1 godz. deklinacye. 2 godz. czytanie i opowiadanie. 1 godz. grammatyka. 1 godz. ćwiczenia ortograficzne. Naucz. rzeczyw. Szulc.
- d) Język niemiecki. 6 godz. 3 godz. czytanie, połączone z praktycznymi ćwiczeniami podług Poplinskiego *Luśwałf* I.; 2 godz. tłumaczenie z polskiego na niemieckie i odwrotnie połączone z ćwiczeniami ortograficznymi podług Poplinskiego ks. elementarnej. 1 godz. exercit. i extemp. na przemian. Naucz. gimn. Zimmermann.
- e) Rachunki. 4 godz. Pisanie i wymawianie liczb; cztery działania z całymi oznaczonymi i nieoznaczonymi liczbami. Ćwiczenia domowe uczniów od godziny do godziny. Podług Dr. Brettnera. Naucz. gimn. Zimmermann.
- f) Historia naturalna. 1 godz. Opis zwierząt oswojonych. Naucz. rzeczyw. Pampuch.
- g) Jeografia. 1 godz. Ogólny przegląd Europy. Podział państwa pruskiego i W Xięstwa Poznańskiego szczegółowo. Naucz. rzeczyw. Pampuch.
- h) Kalligrafia. 3 godz. podług własnego charakteru. Naucz. pomoc. Kessner.
- i) Śpiewanie. 2 godz. Ćwiczenia pieśni kościelnych i jednogłosowych. Naucz. pom. Kessner.

Außer den gewöhnlichen Unterrichtsstunden ertheilte der Gymn.-Hilfslehrer Herr Kefner noch den obern Klassen in 2 wöchentlichen Stunden Gesangunterricht in Kirchen und andern religiösen Gesängen.

Der Männerchor übte in 1 Stunde wöchentlich vierstimmige Männergesänge von B. Klein J. Schnabel, E. Kreuzer u. ä. Gymn.-Hilfslehrer Kefner.

In Prima wurden folgende Thematata im Lateinischen frei bearbeitet:

1. Quibus rebus factum est, ut Carthaginienses secundo bello punico prospere suscepto a Romanis evicti sint.
2. Narratio belli Tarentini.
3. Qui fructus e ludis sollennibus ad Graecos redundarit.
4. Expeditio a Cyro minore adversus Artaxerxem suscepta.
5. De consulibus Romanis.
6. Cyrus Persarum imperium condit.
7. Factumne bene de genere humano sit, quod, quum de orbis imperio a Romanis cum Carthaginiensibus dimicatum est, Romanos ex illo certamine discedere superiores voluit divina providentia?
8. De Corintho excisa.
9. Cur apud Romanos omnium artium maxime floruerit eloquentia?

Deutsche Aufgaben nach Neujahr 1847 in Prima:

1. Ueber den Spruch Seneca's: Nusquam est qui ubique est.
2. Wann ist ein Zeuge glaubwürdig?
3. Wäre es gut, wenn der Mensch seine Lebensschicksale voraus wüßte.
4. Der Charakter Wallensteins nach den gleichnamigen Dramen Schillers geschildert.
5. Ueber die Entstehung des Nibelungenliedes.
6. Beurtheilung der Ballade: die Kraniche des Iphikus.
7. Welche Umstände erschweren dem Deutschen die Erwerbung der Redefertigkeit.
8. Durch welche Mittel sind die der Erwerbung der Redefertigkeit entgegenstehende Hindernisse zu beseitigen.

Die Schüler der Secunda bearbeiteten nachstehende deutsche Thematata:

1. Auslegung der Ballade: „der Taucher“ von Schiller.
2. Nacherzählung eines gelesenen Stückes.
3. Eingabe an das Königliche Provinzial-Schulcollegium, um Bewilligung eines Stipendiums.
4. Die Interpunktion.
5. Die Vortheile des Friedens.
6. Was ist von dem Sprichworte: „Jeder ist sich selbst der Nächste“, zu halten.
7. Das Walten der Vorsehung.

Obok zwyczajnych godzin naukowych ćwiczył Naucz. pom. Kessner prócz tego uczniów klas wyższych dwa razy na tydzień w śpiewaniu kościelnych i innych religijnych pieśni.

Chór głosów męzkich ćwiczył się raz w tydzień w czterogłosowych pieśniach B. Kleina, J. Schnabel, C. Kreutzer i innych. Naucz. pomoc. Kessner.

Uczniowie kl. I. obrabiali następujące łacińskie zadania:

1. Quibus rebus factum est, ut Carthaginienses secundo bello punico prospere suscepto a Romanis evicti sint.
2. Narratio belli Tarentini.
3. Qui fructus e ludis sollennibus ad Graecos redundarit.
4. Expeditio a Cyro minore adversus Artaxerxem suscepta.
5. De consulibus Romanis.
6. Cyrus Persarum imperium condit.
7. Factumne bene de genere humano sit, quod, quum de orbis imperio a Romanis cum Carthaginiensibus dimicatum est, Romanos ex illo certamine discedere superiores voluit divina providentia?
8. De Corintho excisâ.
9. Cur apud Romanos omnium artium maxime floruerit eloquentia?

Wypracowania niemieckie od Nowego Roku 1847 w klasie I:

1. Ueber den Spruch Seneca's: Nusquam est qui ubique est.
2. Wann ist ein Zeuge glaubwürdig?
3. Wäre es gut, wenn der Mensch seine Lebensschicksale voraus wüßte?
4. Der Charakter Wallensteins nach den gleichnamigen Dramen Schillers geschildert.
5. Ueber die Entstehung des Nibelungenliedes.
6. Beurtheilung der Ballade: die Kraniche des Ibisus.
7. Welche Umstände erschweren dem Deutschen die Erwerbung der Redefertigkeit?
8. Durch welche Mittel sind die der Erwerbung der Redefertigkeit entgegenstehende Hindernisse zu beseitigen?

Uczniowie klasy drugiej obrabiali następujące niemieckie zadania:

1. Auslegung der Ballade: der Laucher" von Schiller.
2. Nacherzählung eines gelesenen Stückes.
3. Eingabe an das königliche Provinzial-Schulcollegium, um Bewilligung eines Stipendiums.
4. Die Interpunktion.
5. Die Vortheile des Friedens.
6. Was ist von dem Sprichworte: „Jeder ist sich selbst der Nächste“, zu halten.
7. Das Walten der Vorsehung.

8. Welchen Gebrauch hat Cäsar in der ersten Hälfte des gallischen Krieges von seiner Reiterei gemacht?
9. Charakteristik des Grafen Eberhard, dargestellt nach dem Balladencyklus von Uhland.

B. Inhalt der im verfloffenen Schuljahre ergangenen Verordnungen der vorgesetzten Behörden.

1. Vom 14. Oktober. Das Königliche Provinzial-Schul-Kollegium genehmigt die von der Lehrer-Conferenz in Vorschlag gebrachten Lehrbücher.

2. Vom 1. März 1847. Verordnung derselben Behörde, daß künftig auch die Probeamts-Kandidaten und die Hilfslehrer vor dem Eintritt in ihre Funktionen vereidet werden sollen.

3. Vom 8. April. Dieselbe Behörde macht im Auftrage des Hohen Ministeriums vom 1. März auf die von den Professoren Heydemann und Dr. Mügel unter Mitwirkung des Berlinischen Gymnasial-Lehrer-Vereins herausgegebene Zeitschrift für das Gymnasialwesen aufmerksam, von welcher das erste Heft eben erschienen sei.

4. Vom 22. Mai. Dieselbe Behörde theilt einen Erlaß des Herrn Ministers vom 12. Mai dem Dirigenten zur Kenntnißnahme und Nachachtung mit, daß in allen denjenigen Fällen, in welchen den zur Universität entlassenen Abiturienten die Reise in Folge der Bestimmung im §. 28. C. des Prüfungs-Reglements zuerkannt wird, nicht bloß die Zuerkennung der Reise in der im §. 31. A. 4. angegebenen Weise erfolge, sondern daß auch in der Ueberschrift der Ausdruck „Zeugniß der Reise“ durch Angabe „des Faches“, für welches die Reise zuerkannt worden ist, vervollständigt werde, damit die Immatrikulations-Kommission bei den Königlichen Universitäten, welche einen solchen Studirenden nur bei derjenigen Fakultät immatrikuliren können, welcher das von ihnen gewählte Fach angehört, sogleich in der Ueberschrift die auf ein bestimmtes Fach beschränkte Reise angegeben finden. Auch der spätere Uebergang solcher Studirenden in eine andere Fakultät bleibt von dem Nachweise der erworbenen Reise, ohne deren bisherigen Beschränkung auf ein bestimmtes Fach abhängig.

5. Vom 9. Juni. Das Königliche Provinzial-Schul-Kollegium veranlaßt den Direktor, die auf Anordnung des Herrn Ministers unter dem Titel:

„Mittheilungen aus der Verwaltung der geistlichen, Unterrichts- und Medizinal-Angelegenheiten in Preußen“

herauskommende Zeitschrift für die Gymnasial-Bibliothek zu halten, in so fern die Mittel dazu bei der Anstalt vorhanden sind.

6. Vom 13. Juni. Dieselbe Behörde verordnet, um eine promptere Einziehung der Schulgelder herbeizuführen, daß von künftigem Michaeli ab die Schulgelder-Nachweisungen halbjährlich Behufs der Prüfung und Ertheilung der Einnahme-Ordre für die Anstalts-Kasse an Hochdieselbe eingereicht werden. Darin sind zugleich alle übrigen Zahlungen der Schüler an Bibliothek, Turnbeitrag etc. etc. aufzuführen, und es muß daraus so wohl das Soll, das Ist, wie die etwaigen Reste consistiren. Stundungen an Schulgeld und sonstigen Erlegungen der Schüler sind nur ausnahmsweise und nie

8. Welchen Gebrauch hat Cäsar in der ersten Hälfte des gallischen Krieges von seiner Reiterei gemacht?
9. Charakteristik des Grafen Eberhard, dargestellt nach dem Balladencyklus von Uhland.

B. Treść ustaw Władz Wyższych z roku zeszłego.

1. Pod dniem 14 października Rada Szkólna potwierdza książki szkolne przedstawione przez nauczycieli.
2. Taż Władza stanowi pod dniem 1 marca 1847, iż na przyszłość kandydaci i nauczyciele pomocniczy przysięgę składać mają przed przyjęciem swych obowiązków.
3. Z polecenia Wysokiego Ministerstwa z dnia 1 marca Rada Szkólna pod dniem 8 kwietnia zwraca uwagę na pismo czasowe wydawane przez profesora Heydemanna i Dr. Muetzel w połączeniu z nauczycielami gimnazjalnymi berlińskimi, którego treścią jest życie gimnazjalne, i którego pierwszy zeszyt już wyszedł.
4. Pod dniem 22 maja rozrządzenie J.W. Ministra z dnia 12 maja przesłane do wiadomości i zastosowania się dyrektorowi, ażeby w tych przypadkach, w których Abiturientom dojrzałość w skutek ustawy §. 28. C. regulaminu udzielona zostaje, nie tylko przyznanie dojrzałości w podanym w §. 31. A. 4. sposobie nastąpiło, lecz aby napis Zaświadczenie dojrzałości przez dodatek „zawódu,” do którego dojrzałość przyznana została, uzupełniony był, iżby komissya immatrykulacyi przy króleskich uniwersytetach, która takich akademików do tego wydziału wpisać może, do którego obrany przez nich zawód należy, w samym napisie zaraz ograniczenie dojrzałości do pewnego zawodu zależeć mogła. Późniejsze nawet przejście takich akademików do innego wydziału zależeć będzie od wykazu otrzymanej dojrzałości, bez ograniczenia jej do pewnego zawodu.
5. W dniu 9 czerwca Władza Szkólna poleca dyrektorowi, ażeby, jeżeli fundusze gimnazjalne dozwolą, zakupił do biblioteki czasopism wychodzący za pozwoleniem J.W. Ministra pod tytułem:
„Doniesienia z zarządu sprawami oświecenia w Prusach.“
6. Pod dniem 13 czerwca stanowi taż Władza, aby celem regularniejszego płacenia szkolnego od Ś. Michała wykaz opłaty szkolnej półrocznie do przejrzenia i przeznaczenia do kasy Jej przesyłany był. Do czego dołączyć się mają inne składki uczniów, jako na bibliotekę, turnieje i. t. d., oraz wykaz ilości, jaka wpłynąć miała, istotnie wpłynęła i jakie są reszty. Przedłużenia opłaty szkolnej i innych składek tylko wyjątkowo

Das Buch ist Eigentum der Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf und darf nicht ohne Genehmigung der Bibliothek aus dem Lesesaal entnommen werden.

länger als auf 4 Wochen zu bewilligen. Stundungen auf länger als 4 Wochen müssen unter Angabe der Motive bei der vorgeordneten Hohen Behörde nachgesucht werden.

7. Vom 6. August. Mittheilung eines Ministerial-Erlasses vom 26. Juli, nach welchem die Direktoren der Gymnasien angewiesen werden, die Abschnitte des Prüfungs-Reglements, welche sich auf die Zulassung zur Maturitäts-Prüfung und auf die an die Abiturienten zu machenden Aufforderungen bei der mündlichen und schriftlichen Prüfung beziehen, jährlich zwei mal zu Anfang des Sommer- und Winter-Semesters den versammelten Schülern der beiden obern Klassen der Gymnasien vorzulesen, um zu verhindern, daß von evangelischen Studirenden der Theologie, welche ohne die erforderliche Kenntnisse des Hebräischen zur Universität abgegangen sind, und nach §. 42. des gedachten Reglements sich innerhalb einer bestimmten Frist einer Nachprüfung im genannten Gegenstände unterziehen sollen, aber in den letzten Jahren nicht selten dieser Bestimmung nicht unterzogen haben, die Unkenntnisse mit dem §. 42. des Reglements nicht weiter als Entschuldigungs-Grund angeführt werden könne.

C. Chronik.

1. Das verflossene Schuljahr begann den 14. Oktober mit einem feierlichen Gottesdienste. Nach der kirchlichen Feier wurden die Schüler mit den Schulgesetzen und der Schulordnung bekannt gemacht.

2. Der Geburtstag Sr. Majestät des Königs wurde am 15. Oktober durch eine der Wichtigkeit des Tages entsprechende Schulfeierlichkeit im Hörsaale und durch ein Hochamt in der Pfarrkirche begangen. Die Festrede hielt der Oberlehrer Dr. Piegsa.

3. Mit Anfang des Schuljahres schied der intermistische Religionslehrer und Regens des Alumnats, Licentiat Janikewski aus dem Lehrer-Collegium, nachdem er ein Jahr hindurch mit lobenswerthem Eifer und anerkennungswerther Aufopferung an unserer Anstalt gewirkt hatte, um in einen höheren Wirkungskreis als Professor des Klerikal-Seminars in Posen überzugehen. Seine Funktionen wurden dem Geistlichen Dr. v. Prusinowski, der früher Lehrer am Marien-Gymnasium zu Posen gewesen war, provisorisch übertragen. Derselbe wurde jedoch schon mit dem 1. Februar in die praktische Seelsorge abgerufen, und die erledigte Stelle dem Geistlichen Brzezinski von dem Königl. Provinzial-Schul-Kollegium verliehen.

Durch die weise Fürsorge genannter Hohen Behörde sind die katholischen Schüler unserer Anstalt so glücklich, seit Anfang des abgelaufenen Schuljahres ihren besonderen Gottesdienst an Sonn- und Festtagen zu haben, weche Einrichtung sichtbar einen segenvollen Einfluß auf die Schule ausübt, da die Kanzelvorträge jetzt nach dem Bedürfnis der Zöglinge des Gymnasiums eingerichtet werden können, während dieselben früher, wo die Schüler an der Hauptandacht Theil nahmen, für eine gemischte Gemeinde berechnet waren.

4. Am 6. November beehrte der Herr Ober-Präsident von Beuermann das Gymnasium mit seinem Besuche, und wohnte dem Unterrichte mehrerer Lehrer in Quarta, Tertia, Secunda und Prima bei.

Am 6. December traf der Regierungs- und Schulrath Herr Dr. Brettner zur Revision der Anstalt ein, besuchte zu diesem Behufe in drei auf einanderfolgenden Tagen unausgesetzt die Klassen,

i do 4 tygodni udzielone być mogą. Przedłużenia nad 4 tygodnie przy ważnych przyczynach tylko od Władzy Wyższej pozwolone być mogą.

7. Pod dniem 6 sierpnia przesłanie rozporządzenia ministerialnego z dnia 26 lipca, w którym zalecono dyrektorom gimnazjalnym, aby oddziały regulaminu examinacyjnego dotyczące się przypuszczenia do popisu dojrzałości, i potrzebnych wiadomości do ustnego i piśmiennego popisu dwa razy do roku na początku każdego półrocza wszystkim uczniom dwóch wyższych klas przeczytali; dla czego ewangeliccy teologowie, którzy bez dostatecznej znajomości języka hebrajskiego na uniwersytecie dali się, a podług §. 42. tegoż regulaminu w pewnym przeciągu czasu popis w tymże przedmiocie złożyć mieli, lecz w ostatnich latach często temu zadosyć nie uczynili, niezajomością § 42 regulaminu uniewinniać się nie będą mogli.

C Kronika.

1. Przy rozpoczęciu nowego roku szkolnego dnia 14 października odbyło się uroczyste nabożeństwo, po którym uczniom prawa i porządek szkolny odczytano.

2. W dniu 15 października, jako dniu urodzin Jego Króleskiej Mości odbyła się odpowiednia uroczystość na sali i nabożeństwo w kościele farnym. Mowę miał Naucz. wyż. Dr. Piegsa.

3. Z początkiem roku wystąpił z grona nauczycieli X. Regens Licent. Janiszewski, pracując przez rok z chwalebą gorliwością i poświęceniem się przy naszej szkole, powołany do wyższych prac jako professor seminarium duchownego w Poznaniu.

Miejsce jego powierzono X. Dr. Prusinowskiemu byłemu nauczycielowi przy gimnazjum Maryi Magd. w Poznaniu. Lecz i ten już dnia 1 lutego powołany został do innych prac kapłańskich, a katedra ta powierzona została przez Władzę Wyższą X. Brzezińskiemu.

Mądra troskliwość téjże Wyższej Władzy starała się urządzić, iż od Ś. Michała uczniowie katolicyk w niedzielę i święta oddzielne swoje nabożeństwo, co widocznie zbawienny wpływ na szkołę wywarło, ponieważ kazania do potrzeby uczniów zastosowane więcej do sere ich przemawiają, niż dawniejsze, które na sumie miewane do połączonych parafian ściagać się musiały.

4. Dnia 6 listopada odwiedził szkołę naszą Jw. Beuermann i był na lekcjach w klasie IV, III, II, i I.

5. Dnia 6 grudnia przybył W. Radzca Szkolny i Regencyjny Dr. Brettner na rewizję gimnazjum, był przez trzy dni na lekcjach przed i popołudniu, przejrzał wszystkie

und ließ sich die Arbeitshefte sämmtlicher Schüler zur Einsicht und Prüfung vorlegen. Am 9ten theilte Derselbe dem zur Conferenz versammelten Lehrer-Kollegium den Befund der Anstalt und seine etwaigen Wünsche mit.

6. Mit Anfang des neuen Jahres erweiterte sich der Kreis der Lehrer durch die provisorische Anstellung eines Gesang- und Schreib-Lehrers in der Person des früheren Haus-Lehrers Hermann Kessner. Dagegen wurde gleichzeitig der Oberlehrer Dr. Dgienski, in Folge seines Uebertrittes zur evangelischen Confession von seinem Posten abberufen, nach dem er 7 Jahre an der hiesigen Anstalt mit lobenswerther Gewissenhaftigkeit und Pflichttreue gewirkt hatte. Die durch dieses Ausscheiden erledigten Stunden übernahm das Lehrer-Kollegium und wurde für die Vertretung aus dem erledigten Gehalte remunerirt.

7. Auf Antrag des Königlichen Provinzial-Schul-Kollegium sind vom Hohen Ministerium ansehnliche Remunerationen und Gratifikationen an Lehrer, so wie Unterstützungen an Mumnen und Gratifikationen an den Nendanten der Mumnats-Kasse, wie auch an den praktischen Arzt Dr. Unger für Behandlung kranker Mumnen, bewilligt worden.

Für diese Beweise wohlwollender Fürsorge spricht der Direktor den Hohen angeordneten Behörden im Namen der Anstalt den tiefgefühltesten Dank aus.

8. Der Gesundheitszustand war in dem verflossenen Schuljahre an unserer Anstalt noch ungünstiger, als in dem vorhergehenden. Es grassirten fast das ganze Jahr hindurch Wechselstieber mit häufigen Rückfällen, und suchten so wohl Lehrer als auch Schüler heim. Die durch Erkrankung der Lehrer entstandenen Lücken im Unterrichte wurden von den gesunden Kollegen willig nach Kräften ausgefüllt.

Auch verlor das Gymnasium zwei Schüler durch den Tod, nämlich den Tertianer Raffert und den Sextaner Sobtiwicz.

9. Am 15. December vorigen Jahres und am 16. März dieses Jahres gingen die katholischen Zöglinge unseres Gymnasiums zur Beichte und Tages darauf zur heiligen Communion. Den Herren Geistlichen, welche bei Spendung des heiligen Vissafamentes den Religionslehrer bereitwillig unterstützten, wird hiermit der verbindlichste Dank abgestattet.

D. Statistik des Gymnasiums.

Die 6 Gymnasial-Klassen besuchten im Laufe des vergangenen Schuljahres 322, die Vorbereitungs-Klasse 57 Schüler. Neu aufgenommen wurden in die Gymnasial-Klassen 38, in die Vorbereitungs-Klasse 39 Schüler. Abgegangen sind zur anderen Anstalten, oder haben sich einen andern Beruf gewählt: aus den Gymnasial-Klassen 51, aus der Vorbereitungs-Klasse 3; entfernt wurden 5 Schüler. Demnach verblieben am Schlusse des Schuljahres in den Gymnasial-Klassen 271, davon 248 katholische, 12 evangelische und 11 israelitische; in der Vorbereitungs-Klasse 54, davon 51 katholische, 1 evangelischer und 2 israelitische Schüler. Vom Schulgelde wurde die gesetzliche Zahl der Schüler befreit. Der Unterstützungsverein im Großherzogthum Posen vertheilte im Laufe des Schuljahres an 13 arme Schüler des Gymnasiums 362 Thaler.

zeszyty uczniów, a dnia 9 zwoławszy nauczycieli na konferencyą wynurzył im niektóre swe życzenia.

6. Na Nowy Rok powiększone zostało grono nauczycieli przez przysłanie Pana Kessnera byłego nauczyciela prywatnego, jako nauczyciela śpiewów i kaligrafii.

W tym samym czasie także Nauczyciel wyż. Pan Dr. Ogieński przeszedłszy do kościoła ewangelickiego opuścił miejsce swoje, wypełniając przez 7 lat z chwalebną sumiennością i wiernością swe obowiązki. Przedmiotami jego podzielili się nauczyciele i za to z pensyi katedry odebrali remuneracye.

7. Na wniosek krol. Rady Szkólnej przeznaczyło Wys. Ministerium znaczne remuneracye: gratyfikacye Nauczycielom, zapomożki alumnom i gratyfikacye podskarbiemu kassy alumnackiej, praktycznemu lekarzowi Dr. Ungerowi za leczenie chorych alumnów. Za dowody te szczególnej troskliwości składa dyrektor imieniem instytutu wysokim Władzom najczulszą podziękę.

8. Stan zdrowia w naszej szkole był nieszczęśliwszy od roku zeszłego. Febra przez cały prawie rok napastowała tak nauczycieli jak i uczniów. Chorych nauczycieli chętnie zastępowali zdrowsi. I w tym roku utraciło Gimnazjum dwóch uczniów, Lafferta z kl. III. i Sobkiewicza z kl. VI.

9. Dnia 15 grudnia r. z. i. dnia 16 marca r. b. byli katolicy uczniowie naszego gimnazjum u spowiedzi i następnego dnia u komunii. Duchownym, którzy przy tym obrzędzie Nauczyciela religii tak chętnie wspierać raczyli, najpowinniejsze składam dzięki.

D. Statystyka Gimnazjum.

Sześć klas gimnazjalnych odwiedzało w ciągu roku b. 322, klasę przygotowawczą 57 uczniów. Na nowo przyjęto do klas gimnazjalnych 38, do klasy przygotowawczej 39 uczniów. Odeszło do innych szkół lub zawodów: z klas gimnazjalnych 51, z klasy przygotowawczej 3; oddalono 5 uczniów. Zatem pozostało na końcu roku szkolnego w klasach gimnazjalnych 271, pomiędzy tymi 248, katolików, 12 ewangelików i 11 żydów; w klasie przygotowawczej 54, z tych 51 katolików, 1 ewangelik i 2 żydów; od opłaty szkolnej uwolniono przepisana liczbę uczniów. Towarzystwo pomocy Naukowej dla Wielkiego Xięstwa Poznańskiego rozdało w ciągu roku szkolnego pomiędzy 13 ubogich uczniów gimnazjum 362 Tal.

Uebersicht der statistischen Verhältnisse des Gymnasiums vom
11^{ten} Oktober 1846 bis Ende September 1847.

Namen der Lehrer.	Stundenzahl eines jeden Lehrers in den einzelnen Klassen:							Sum- ma.							
	Prima.	Secun- da.	Tertia.	Quarta.	Quinta.	Sexta.	Septi- ma.								
1. Direktor Professor Dziadek	*8	*2						*10	14						
2. Oberlehrer Dr. Schneider		8	4	2					14						
3. Oberlehrer Petersek	*6	*12						*18	20						
4. Oberlehrer Dr. Sgienski		10	10						20						
5. Oberlehrer Dr. Piegsa	*2	*3	*13						*18						
6. Ordentl. Lehrer Pampuch		2	3	15					20						
7. Ordentl. Lehrer v. Lutomski	*6	*5	*5						*16						
8. Ordentl. Lehrer Mosinski	*6	*1	*1	*4	*4				*22						
9. Ordentl. Lehrer Szulc		6	4	4	4	4			22						
10. Religionslehrer Dr. v. Prusniowski			*2	*2	*11	*5	*2		*22						
11. Religionslehrer Brzezinski			4	2	11	5	2		24						
12. Gymnasial-Lehrer Zimmermann		*2	*2	*10	*2	*2			*18						
13. Außerordentl. Lehrer Pastor Werner			2	2	10	2	2		18						
14. Hilfslehrer Kefner				*5	*6	*11			*22						
			3	3	5	5	8		24						
			*1	*9	*5		*7		*25						
	2	2		9	3		7		23						
	*6	**1	*2	**2	**2	**2	**2	**2	**20						
	6	4	2	2	2	2	2	2	20						
			2			*10	*13		*25						
						10	10		20						
		2		2		2			6						
						4	4	5							
	*36	*36	*34	*31	*24	*24	*31	*32	*31	*32	*31	*24	26	222	211

* bedeutet vor dem 1ten Januar 1847.
** 1ten Februar 1847.

**Wykaz statystycznych stosunków gimnazjum w roku
szkolnym od 7^{go} Października 1846 do
końca Września 1847.**

Nauczyciele.	Wykaz statystycznych stosunków w roku 18 ⁴⁶ / ₄₇ .							Sum- ma.	
	Klasa I.	Klasa II.	Klasa III.	Klasa IV.	Klasa V.	Klasa VI.	Klasa VII.		
1. Dyrektor Dziadek.	*8	*2						*10	
	8	4	2					14	
2. Naucz. wyż. Dr. Schneider.	*6	*12						*18	
	10	10						20	
3. Naucz. wyż. Peterek.	*2	*3	*13					*18	
	2	3	15					20	
4. Naucz. wyż. Dr. Ogiński.	*6	*5	*5					*16	
	6	4	4	*1	*1			*22	
5. Naucz. wyż. Dr. Pięgsa.	6	4	4	4	4	4		22	
6. Naucz. rzeczyw. Pampuch.			*2	*2	*11	*5	*2	*22	
			4	2	11	5	2	24	
7. Naucz. rzeczyw. Lutomski.		*2	*2	*10	*2	*2		*18	
		2	2	10	2	2		18	
8. Naucz. rzeczyw. Molinski.				*5	*6	*11		*22	
		3	3	5	5	8		24	
9. Naucz. rzeczyw. Szulc.			*1	*9	*5		*7	*25	
	2	2		9	3		7	23	
10. Naucz. religii Dr. Prusinowski.	**6	**4	**2	**2	**2	**2	**2	**20	
	6	4	2	2	2	2	2	20	
12. Naucz. Zimmermann.			2			*10	*13	*25	
						10	10	20	
13. Pastor Werner.		2		2		2		6	
								6	
14. Naucz. pomocn. Kessner.						4	4	5	
								5	
	*36	36	*34	34	*34	34	*32	31	*32
								31	*24
								26	222
								214	

* znaczy przed 1szym Styczniem 1847.
** 1szym Lutem 1847.

II. Allgemeiner Lehrplan.

Unterrichtsgegenstände:		Klassen und Stunden:							Summa.
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
1.	Religion	2	2	2	2	2	2	2	14
2.	Hebräisch	2	2	—	—	—	—	—	4
3.	Griechisch	6	6	6	5	—	—	—	23
4.	Lateinisch	8	8	8	8	9	9	2	52
5.	Französisch	2	2	2	—	—	—	—	6
6.	Deutsch	3	3	3	5	6	6	6	32
7.	Polnisch	2	2	2	2	2	2	5	17
8.	Philos. Propädeut	1	—	—	—	—	—	—	1
9.	Geschichte und Geographie	2	3	3	4	3	3	1	19
10.	Mathematik	4	3	4	4	—	—	—	15
11.	Rechnen	—	—	—	—	4	4	4	12
12.	Physik	2	1	—	—	—	—	—	3
13.	Naturgeschichte	—	—	2	2	2	2	1	9
14.	Schönschreiben	—	—	—	—	2	2	3	7
15.	Singen	2			—	2	2	2	8
Summa.		36	34	34	34	32	32	26	222

12. Pastor Nüßmann.

13. Pastor Werner.

14. Pastor Johann Kessler.

* Anzahl der Klassen 1877.
Jahre 1877.

II. Plan nauk ogólny.

Przedmioty.	Klasy i godziny.							Summa.
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
1. Religia	2	2	2	2	2	2	2	14
2. Język hebrajski	2	2	—	—	—	—	—	4
3. Język grecki	6	6	6	5	—	—	—	23
4. Język łaciński	8	8	8	8	9	9	2	52
5. Język francuzki	2	2	2	—	—	—	—	6
6. Język niemiecki	3	3	3	5	6	6	6	32
7. Język polski	2	2	2	2	2	2	5	17
8. Filozofia	1	—	—	—	—	—	—	1
9. Historia i Jeografia	2	3	3	4	3	3	1	19
10. Matematyka	4	3	4	4	—	—	—	15
11. Rachunki	—	—	—	—	4	4	4	12
12. Fizyka	2	1	—	—	—	—	—	3
13. Historia naturalna	—	—	2	2	2	2	1	9
14. Kalligrafia	—	—	—	—	2	2	3	7
15. Śpiewy	2				2	2	2	8
Summa.	36	34	34	34	32	32	26	222



E. Stand des Lehrapparats.

Zur Vermehrung der Gymnasial-Bibliothek ist die etatsmäßige Summe verwendet worden. An Beiträgen für die Schüler-Bibliothek sind in dem abgelaufenen Schuljahre 66 Thaler, 22 Silbergroschen, 6 Pfennige eingegangen und zum Ankauf geeigneter Bücher verwendet worden. Zur Vermehrung der Alumnats-Bibliothek wurden außer der etatsmäßigen Summe auf Vorschlag des Königl. Provinzial-Schul-Collegiums von Sr. Excellenz dem Minister der geistlichen u. Angelegenheiten 100 Thaler zum Ankauf von Wörterbüchern aus dem Bestande der Alumnats-Kasse bewilligt.

An Geschenken hat die Anstalt in dem Schuljahre 18⁴⁶/₄₇ erhalten:

I. Für die Lehrer-Bibliothek:

a) Durch das königliche Hochlöbliche Provinzial-Schul-Collegium:

1. Ein Exemplar von Dr. Ruthardts loci memoriales und loci memoriales metrici und poetici.
2. Ein Exemplar der zweiten Lieferung des von dem Oberlehrer Voigt herausgegebenen historischen Atlas der Provinz Brandenburg.
3. Ein Exemplar des 1ten Heftes vom 6ten Bande der Zeitschrift für deutsches Alterthum von Haupt.

b) Von dem Prediger Werner:

1. Sophokles Antigone, übersetzt von Schelling.
2. Quaestiones Herodoteae, von Ludwig Heyse.
3. Die pythagorischen goldenen Sprüche von Günther.

II. Für die Schülerbibliothek:

1. Ein Exemplar eines französisch-lateinischen Wörterbuchs in Quart, durch den Stadtlehrer Mrowczynski aus Miloslaw.
2. Drei Komödien, von dem Sekundaner Jacusiel.
3. Pan Podstoli, durch den Tertianer Lemieź.

E. Stan biblioteki.

Suma przeznaczona na pomnożenie biblioteki gimnazjalnej wydana została. Ze składek uczniów wpłynęło 66 tal. 22 srbg. 6 fen., za które stosowne i potrzebne książki zakupiono.

Na pomnożenie biblioteki alumnackiej oprócz sumy etatowej przeznaczył Jw. Minister na wniosek Rady Szkolnej 100 tal. z zapasów, celem zakupienia słowników.

W podarunku otrzymała szkoła w roku szkolnym 18⁴⁶/₄₇.

I. Do biblioteki gimnazjalnej:

a. Przez król. Przeseświałną Radę Szkolną:

1. 1 exemp. Loci memoriales i loci memorialos metrici et poetici przez Dr. Rutharda.
2. 1 exemp. 2 zeszyty Atlasu historycznego Brandenburgii przez Naucz. wyż. Voigta.
3. 1 exemp. 1 zesz. 6 tomu czasopismu starożytności niem. przez Haupta.

b. Od Pastora Wenera:

1. Sofoklesa Antigone, tłum. przez Schellinga.
2. Quaest. Herodoteae przez Ludw. Heyse.
3. Myśli złote Pytagoresa przez Günthera.

II. Do czytelni uczniów:

1. Od Naucz. Mrowczyńskiego z Miłosławia: francuzko-laciński słownik in 4to.
2. Od ucz. kl. II. Jacusiel: Trzy komedye.
3. Od ucz. kl. III. Lemieża: Pan Podstoli Krasickiego.



F. Ordnung der öffentlichen Prüfung, der Deklamir- und Redebübungen.

a) Prüfung.

Montag - den 27. September.

Choral für gemischten Chor, von Graun.

Septima: 8½ — 9½	{	Deutsch. Lehrer Zimmermann.
	{	Geographie. Lehrer Pampuch.
Sexta: 9½ — 10½	{	Latein. Lehrer Molinski.
	{	Rechnen. Lehrer Zimmermann.
	{	Polnisch. Lehrer v. Lutomski.
Quinta: 10½ — 12	{	Deutsch. Lehrer Molinski.
	{	Naturgeschichte. Lehrer Pampuch.
	{	Geographie. Lehrer Szulc.
Quarta: 2 — 3	{	Religion. Religionslehrer Brzezinski.
	{	Deutsch. Lehrer Szulc.
	{	Latein. Lehrer v. Lutomski.
Tertia: 3 — 4	{	Griechisch. Oberlehrer Peterek.
	{	Mathematik. Oberlehrer Dr. Piegsa.
	{	Naturgeschichte. Lehrer Pampuch.

Dienstag den 28. September.

Religiöser Gesang für Männerstimmen v. B. Klein.

Secunda 8 — 9½	{	Griechisch. Oberlehrer Dr. Schneider.
	{	Französisch. Lehrer Szulc.
	{	Hebräisch. Religionslehrer Brzezinski.
Prima: 10 — 12	{	Latein. Direktor Dziadek.
	{	Deutsch. Oberlehrer Dr. Schneider.
	{	Geschichte. Oberlehrer Peterek.
	{	Physik. Oberlehrer Dr. Piegsa.



**F. Porządek popisu publicznego, deklamacyj
i mów.**

a) Popis.

W poniedziałek, dnia 27 września.

Chorał przez Grauna.

Klasa VII.: 8½ — 9½	{	Język niemiecki. Naucz. Zimmermann. Jeografia. Naucz. Pampuch.
Klasa VI.: 9½ — 10½	{	Język łaciński. Naucz. Moliński. Rachunki. Naucz. Zimmerman. Język polski. Naucz. Lutomski.
Klasa V.: 10½ — 12	{	Język niemiecki. Naucz. Moliński. Historia naturalna. Naucz. Pampuch. Jeografia. Naucz. Szulc.
Klasa IV.: 2 — 3	{	Religia. X. Brzeziński. Język niemiecki. Naucz. Szulc. Język łaciński. Naucz. Lutomski.
Klasa III.: 3 — 4	{	Język grecki. Naucz. w. Peterek. Matematyka. Naucz. w. Dr. Piegsa. Historia naturalna. Naucz. Pampuch.

W wtorek dnia 28 września.

Śpiew religijny na głosy męzkie przez Kleina.

Klasa II.: 8 — 9½	{	Język grecki. Naucz. w. Dr. Schneider. Język francuzki. Naucz. Szulc. Język hebrajski. X. Brzeziński.
Klasa I.: 10 — 12	{	Język łaciński. Dyr. Dziadek. Język niemiecki. Naucz. w. Dr. Schneider. Historia. Naucz. w. Peterek. Fizyka. Naucz. w. Dr. Piegsa.



b. Deklamir und Redeübungen.

Mittwoch den 29. September.

1. Religiöser Gesang für gemischten Chor von Silcher.
2. Deklamation:
 - a. der Septimaner Drwenski: *Wesele Odyńca*.
 - b. — — Navarra: *der Bauer und sein Sohn*, von Gellert.
 - c. der Sextaner Wisomirski: *Boleslaw Chrobry*, von Niemcewicz.
 - d. — — Dziadef II.: *vom Mänslein*, von Güll.
 - e. der Quintaner Wartenberg; Chleb, von Gorczynsky.
 - f. — — Malczewski: *Der Wilde*, von Seume.
 - g. der Quartaner Krasicki: *Ballada, jakich wiele*.
 - h. — — Skompf: *der Todtentanz*, von Göthe.
 - i. die Tertianer Dżewski, Pocziwski,
Zientkiewicz, Modnicki,
Zygmantowski, Księgarz, } aus einem Lustspiel.
 - k. der Tertianer Lemiez: *die Neujahrnacht eines Unglücklichen*, von Friedrich Richter.
 - l. die Sekundaner: Kaliski, } I. 2. z kom. Żydzi.
Błociszewski, }
 - m. die Sekundaner: Plewkiewicz, } aus Torquato Tasso, von Göthe,
Jackowski, } Akt II., Scene 3.
3. Hierauf folgt vierstimmiger Männergesang, von Mendelssohn Bartholdy.
4. Dann werden einige Primaner eigene Versuche über folgende Thematata vortragen:
 - a) der Abiturient Krippendorff lateinisch: *Ueber den Spruch Epikurs: $\lambda\acute{\alpha}\theta\epsilon\ \beta\iota\omega\sigma\alpha\varsigma$.*
 - b) der Abiturient Maroński französisch: *Sur les mérites de Delavigne dans la littérature française.*
 - c) der Abiturient Korytkowski polnisch: *Jaki wpływ wywarło zaprowadzenie Chrześcijaństwa w Polsce na rozszerzenie oświaty narodowej, und nimmt im Namen der Abiturienten von der Anstalt Abschied.*
 - d) der Primaner Langiewicz deutsch: *Worin besteht die Reise des Abiturienten, und nimmt zugleich von den Abiturienten Abschied.*
5. Dann: Psalm für Männerstimmen: „Herr unser Gott,“ von Schnabel.

b. Deklamacye i mowy.

W środę dnia 29 września.

1. Śpiew religijny przez Silchera.

2. Deklamacya:

a. uczeń kl. VII: Drwęski: Wesele Odyńca.

b. — — Nawarra: der Bauer und sein Sohn, von Gellert.

c. uczeń kl. VI: Wyszomirski: Bolesław Chrobry, Niemczewicza.

d. — — Dziadek II: vom Müslein, von Gull.

e. uczeń kl. V: Wartenberg: Chleb, Gorczyńskiego.

f. — — Malczewski: der Wilde, von Seume.

g. uczeń kl. IV: Krasicki: Ballada, jakich wiele.

h. — — Kompf: der Todtentanz, von Göthe.

i. uczeń kl. III.: { Olszewski,
Ziętkiewicz, } Pocziwski, Modnicki i księgarz,
Zygmantowski, } scena z kom.

k. — — Lemieź: die Neujahrnacht eines Unglücklichen, von Fr. Richter.

l. uczeń kl. II.: Kaliski,
Błociszewski, } 1., 2. z kom.: Żydzi.m. uczeń kl. II.: Plewkiewicz,
Jackowski, } aus Torquato Tasso, von Göthe,
Akt II., Scene 3.

3. Potem nastąpi śpiew na głosy męzkie przez Mendelsohna Bartholdy.

4. Następnie uczniowie kl. I. mieć będą mowy:

a. Abiturient Krippendorff po łacinie: Ueber den Spruch Epifurs:
*λάθε βιώσας.*b. Abiturient Maroński po francuzku: Sur les mérites de Delavigne dans
la littérature française.c. Abiturient Korytkowski po polsku: Jaki wpływ wywarło zaprowadzenie
Chrześcianaństwa w Polsce na rozszerzenie oświaty narodowej,
i pożegna szkołę w imieniu abiturientów.d. uczeń kl. I. Langiewicz po niemiecku: Worin besteht die Reife des
Abiturienten, i pożegna abiturientów.

5. Poczem nastąpi psalm na głosy męzkie: „Herr unser Gott,” przez Schnabla.

Zum Schlusse werden vom Direktor nachstehend benannte unter dem Voritze des Königl. Kommissarius Herrn Regierungs- und Schulrath Dr. Brettner am 18. September geprüfte und für reif befundene Abiturienten entlassen werden:

1. Marcell Gantkowski aus Gnesen, katholischer Confession, 21 Jahre alt, besuchte 8 Jahre die Anstalt, davon 2 die Prima, wird im geistlichen Seminar in Posen Theologie studiren.
2. Johann Jablonski aus Golombki, Kreis Mogilno, katholischer Confession, 24 Jahre alt, besuchte 10 Jahre die Anstalt, davon 2 die Prima, wird sich im geistlichen Seminar in Posen der Theologie widmen.
3. Johann Korytkowski aus Gnesen, katholischer Confession, 22 Jahre alt, besuchte 10 Jahre die Anstalt, davon 2 die Prima, wird im geistlichen Seminar zu Posen Theologie studiren.
4. Hugo Krippendorf aus Komorowo bei Gnesen, evangelischer Confession, 19 Jahre alt, besuchte 3 Jahre die Anstalt, davon 2 die Prima, wird in Berlin Jura und Kameralia studiren.
5. Stanislaus Maroniski aus Gnesen, katholischer Confession, 22 Jahre alt, besuchte 6 Jahre 3 Monate die Anstalt, davon 2 die Prima, wird sich in Berlin den Naturwissenschaften widmen.
6. Ferdinand Marten aus Klukowo, Kreis Flatow in Westpreußen, katholischer Confession, 20 Jahre alt, besuchte 8 Jahre das Gymnasium, davon 2 die Prima, wird in Berlin Jura und Kameralia studiren.
7. Kasimir Wisniewski aus Zelazno, Kreis Wirsz, katholischer Confession, 19 Jahre alt, besuchte 8 Jahre die Anstalt, davon 2 die Prima, wird sich im geistlichen Seminar zu Posen zum Theologen ausbilden.
8. Valentin Zientkiewicz aus Posen, katholischer Confession, 22 Jahre alt, früher Zögling des Marien-Gymnasiums zu Posen, besuchte 6 Monate die Prima der hiesigen Anstalt, wird sich im Theologischen Seminar in Posen dem geistlichen Stande widmen.

Die Eltern oder Vormünder, welche ihre Angehörigen unserer Anstalt anzuvertrauen wünschen, werden ersucht, dieselben am 12ten und 13ten Oktober, an welchen beiden Tagen die Prüfung der aufzunehmenden Schüler stattfinden wird, bei dem Direktor anzumelden.

Der neue Lehr-Kursus beginnt am 14ten Oktober mit einem feierlichen Gottesdienst und einer Predigt. Hierauf werden die Schüler mit den Schulgesetzen und der Schulordnung bekannt gemacht, und ihnen der Schulplan diktiert. An demselben Tage haben die Schüler das halbjährige Schulgeld an den Rentanten der Gymnasial-Kasse zu zahlen.

Trzemeszno, im September 1847.

Nakoniec pożegna dyrektor niżej wyrażonych uczniów, którzy pod przewodnictwem Wgo Dr. Brettnera, Radcy Regencyjnego i Szkólnego, dnia 18 września złożyli popis dojrzałości:

1. Marcelego Gantkowskiego z Gniezna, religii katolickiej, 21 lat mającego, który 8 lat chodził do gimnazjum, a przez 2 lata do kl. I., i teraz teologii w Poznaniu słuchać będzie.
2. Jana Jabłońskiego z Gołabek, powiatu Mogilnickiego, rel. kat., 24 lat mającego, który przez 10 lat chodził do gimnazjum a przez 2 lata do kl. I., i teraz teologii w Poznaniu słuchać będzie.
3. Jana Korytkowskiego z Gniezna, rel. katol., 22 lat mającego, który 10 lat chodził do gimnazjum, a przez 2 lata do kl. I., a teraz teologii w Poznaniu słuchać będzie.
4. Hugo Krippendorffa z Komorowa przy Gnieźnie, rel. ew., 19 lat mającego, który 3 lata chodził do gimn., a przez 2 lata do kl. I., teraz Jura i Cameralia w Berlinie słuchać będzie.
5. Stanisława Marońskiego z Gniezna, rel. kat., 22 lat mającego, który przez 6 lat 3 miesiące chodził do gimnazjum a przez 2 do kl. I., i teraz nauk przyrodzonych w Berlinie słuchać będzie.
6. Ferdynanda Martena z Klukowa z Pruss zach., rel. kat., 20 lat mającego, który 8 lat chodził do gimnazjum a przez 2 lata do kl. I., i teraz Jura i Cameralia w Berlinie słuchać będzie.
7. Kazimierza Wiśniewskiego z Żelazna, pow. Wyrzyskiego, rel. kat., 19 lat mającego, który chodził 8 lat do gimnazjum a przez 2 do kl. I., i teraz teologii w Poznaniu słuchać będzie.
8. Walentego Zientkiewicza z Poznania, rel. kat., 22 lat mającego, który dawniej chodził do gimn. poznańskiego, a teraz był ½ roku w kl. I. i teologii w Poznaniu słuchać będzie.

Rodziców i opiekunów, którzy swe dzieci lub krewnych szkole naszej powierzyć zamyszlają, uprasza się, aby u dyrektora zgłosili się dnia 12 i 13 października, w których to dniach nowo przybyli examinowani będą.

Dnia 14 października przy otwarciu nowego biegu nauk odbędzie się uroczyste nabożeństwo z kazaniem. Poczem uczniom prawa szkolne przeczytane i rozkład nauk dyktowany będzie. W tym samym dniu obowiązani są uczniowie półroczną opłatę szkolną u podskarbiego kassy gimn. złożyć. Kto dnia 16 paźdz. ordynaryuszowi kwitem nie wykaże, iż szkolne zapłacił, natychmiast z szkoły oddalony zostanie.




Nakoniec pożegna dyrektor niżej wyrażonych uc
Wgo Dr. Brettnera, Radzcy Regencyjnego i Szkólneg
dojrzałości:

1. Marcelego Gantkowskiego z Gniez
cego, który 8 lat chodził do gimnazjum
teologii w Poznaniu słuchać będzie.
2. Jana Jabłońskiego z Gołębek, powia
mającego, który przez 10 lat chodził
kl. I, i teraz teologii w Poznaniu słucha
3. Jana Korytkowskiego z Gniezna, ro
10 lat chodził do gimnazjum, a przez
w Poznaniu słuchać będzie.
4. Hugo Krippendorffa z Komorowa pr
cego, który 3 lata chodził do gimn., a
i Cameralia w Berlinie słuchać będzie.
5. Stanisława Marońskiego z Gniezna
przez 6 lat 3 miesiące chodził do gimn
nauk przyrodzonych w Berlinie słuchać
6. Ferdynanda Martena z Klukowa z
cego, który 8 lat chodził do gimnazjum
Jura i Cameralia w Berlinie słuchać będ
7. Kazimierza Wiśniewskiego z Zela
19 lat mającego, który chodził 8 lat do
i teraz teologii w Poznaniu słuchać będ
8. Walentego Zientkiewicza z Poznan
dawniej chodził do gimn. poznańskiego
i teologii w Poznaniu słuchać będzie.

Rodziców i opiekunów, którzy swe dzieci lub
zamysłają, uprasza się, aby u dyrektora zgłosili się dni
to dniach nowo przybyli examinowani będą.

Dnia 14 października przy otwarciu nowego bie
bożeństwo z kazaniem. Poczem uczniom prawa szkóln
towany będzie. W tym samym dniu obowiązani są u
u podskarbiego kassy gimn. złożyć. Kto dnia 16 p
wykaże, iż szkólne zapłacił, natychmiast z szkoły odda




 UNIVERSITÄT DÜSSELDORF

Wskazane pozycje w Bibliografii Wydziału Filologicznego, których pod przewidywanem
 Wzrost w Bibliografii Wydziału Filologicznego jest szkodliwy, gdyż nie wzrastają, a raczej
 degradują się.

1. Jacek Janowski i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
2. Jan Łakotański i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
3. Jan Łakotański i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
4. Hugo Krippendorff, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
5. Stanisław Jabłoński i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
6. Ferdynand Fabian i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
7. Kazimierz Władysławski i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.
8. Władysław Władysławski i Andrzej Andrzejowski, *Wzrost w Bibliografii* 21 lat maj-
 cowa, 1914, Warszawa, Drukarnia Miodowa, 1914, 1 tom, 320 str., 1 zł.

Wskazane pozycje w Bibliografii Wydziału Filologicznego, których pod przewidywanem
 Wzrost w Bibliografii Wydziału Filologicznego jest szkodliwy, gdyż nie wzrastają, a raczej
 degradują się.

Wskazane pozycje w Bibliografii Wydziału Filologicznego, których pod przewidywanem
 Wzrost w Bibliografii Wydziału Filologicznego jest szkodliwy, gdyż nie wzrastają, a raczej
 degradują się.